

Corina Șiman

Particularități ale procedurii de soluționare a conflictelor individuale de muncă

*În primă instanță
În apel
În căi extraordinare de atac*

Universul Juridic
București
-2026-

Cuprins

ABREVIERI	15
CUVÂNT-ÎNAINTE	17
TITLUL I. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND CONFLICTUL INDIVIDUAL DE MUNCĂ	19
CAPITOLUL I. JURISDICȚIA MUNCII	19
Secțiunea 1. Scurt istoric	19
Secțiunea 2. Noțiuni	22
CAPITOLUL II. NOȚIUNEA DE CONFLICT DE MUNCĂ	25
TITLUL II. CONFLICTUL INDIVIDUAL DE MUNCĂ ÎN ETAPA PRECONTENCIOASĂ	27
CAPITOLUL I. SOLUȚIONAREA AMIABILĂ A CONFLICTELOR INDIVIDUALE DE MUNCĂ. MEDIEREA. CONCILIEREA	27
CAPITOLUL II. PROCEDURI OBLIGATORII PREALABILE SESIZĂRII INSTANȚEI	31
TITLUL III. CONFLICTUL INDIVIDUAL DE MUNCĂ ÎN ETAPA CONTENCIOASĂ ÎN PRIMA INSTANȚĂ	33
CAPITOLUL I. APLICAREA ȘI INTERPRETAREA LEGII ÎN CONFLICTELE INDIVIDUALE DE MUNCĂ	33
Secțiunea 1. Aplicarea legii în timp	33
Secțiunea 2. Aplicarea legii în spațiu	37
Secțiunea 3. Interpretarea legii. Interpretarea oficială și interpretarea judiciară	38
Secțiunea 4. Interpretarea legii. Analogia	46
CAPITOLUL II. INTERPRETAREA CONTRACTULUI INDIVIDUAL DE MUNCĂ	49
CAPITOLUL III. PARTICULARITĂȚILE PRINCIPIILOR FUNDAMENTALE CARE GUVERNEAZĂ JUDECATA CONFLICTULUI INDIVIDUAL DE MUNCĂ	52
Secțiunea 1. Liberul acces la justiție	52
Secțiunea 2. Dreptul la un proces echitabil, desfășurat într-un termen optim și previzibil	54
Secțiunea 3. Legalitatea	57
Secțiunea 4. Egalitatea	60
Secțiunea 5. Dreptul de dispoziție al părților	62
Secțiunea 6. Obligațiile părților în desfășurarea procesului civil	68
Secțiunea 7. Obligațiile terților în desfășurarea procesului	69
Secțiunea 8. Buna-credință	69
Secțiunea 9. Dreptul la apărare	73
Secțiunea 10. Contradictorialitatea	75

Secțiunea 11. Oralitatea	77
Secțiunea 12. Nemijlocirea	78
Secțiunea 13. Publicitatea	78
Secțiunea 14. Limba desfășurării procesului	80
Secțiunea 15. Continuitatea	81
Secțiunea 16. Împăcarea părților	82
Secțiunea 17. Rolul judecătorului în aflarea adevărului	83
Secțiunea 18. Respectul cuvenit justiției	86
Secțiunea 19. Principii specifice jurisdicției raporturilor de muncă	86
CAPITOLUL IV. INSTANȚA.....	89
Secțiunea 1. Scurte considerații istorice asupra rolului instanței în soluționarea conflictului individual de muncă	89
Secțiunea 2. Considerații generale referitoare la competența instanțelor în materia conflictelor individuale de muncă	90
Secțiunea 3. Competența materială a instanțelor române	94
Secțiunea 4. Competența teritorială a instanțelor de judecată române	99
Secțiunea 5. Incidente procedurale referitoare la competența instanței	105
5A. Necompetența și conflictele de competență	105
5B. Litispendența și conexitatea	106
Secțiunea 6. Competența internațională a instanțelor române	107
Secțiunea 7. Compunerea și constituirea instanței	110
7A. Judecătorul	110
7B. Asistenții judiciari	111
7C. Procurorul	115
CAPITOLUL V. PĂRȚILE	117
Secțiunea 1. Noțiune. Calitate procesuală. Transmisiunea calității procesuale	117
Secțiunea 2. Capacitatea de drept material și capacitatea procesuală	122
Secțiunea 3. Particularități ale coparticipării procesuale și ale intervenției în conflictele individuale de muncă.....	125
Secțiunea 4. Situația procesuală a sindicatelor	128
CAPITOLUL VI. ACTELE DE SESIZARE A PRIMEI INSTANȚE.....	132
Secțiunea 1. Cererea de chemare în judecată.....	132
Secțiunea 2. Întâmpinarea și cererea reconvențională	134
Secțiunea 3. Alte cereri	135
CAPITOLUL VII. COMUNICAREA ACTELOR ÎN DREPTUL MUNCII	136
CAPITOLUL VIII. NULITĂȚILE	138
Secțiunea 1. Considerații generale pe marginea nulităților în cadrul procedurii soluționării conflictului individual de muncă în primă instanță.....	138
Secțiunea 2. Nulitatea contractului individual de muncă.....	141
7A. Cadrul normativ	141
7B. Nulități absolute și nulități relative	142
7C. Alte tipuri de nulități care intervin în materia contractului individual de muncă.....	145
7D. Considerații particulare pe marginea dispozițiilor art. 57 C. mun.....	148

Secțiunea 3. Nulitatea în cazul actelor unilaterale de dreptul muncii.....	150
Secțiunea 4. Nulitatea și abuzul de drept în dreptul muncii	152
CAPITOLUL IX. TERMENELE	154
Secțiunea 1. Termenele substanțiale. Modul de calcul. Problema termenului rezonabil	154
Secțiunea 2. Termenele procedurale. Modul de calcul. Problema termenului rezonabil	159
Secțiunea 3. Termenele de prescripție extinctivă. Termenele de decădere. Termenele de prescripție a răspunderii.....	171
Secțiunea 4. Scurte considerații pe marginea calculului termenelor prevăzute de art. 252 alin. (1) C. mun.....	175
Secțiunea 5. Scurte considerații pe marginea unei situații particulare: corelarea termenului de prescripție în materia răspunderii patrimoniale cu dispozițiile art. 1.394 C. civ. și cu statuările Deciziei Î.C.C.J. nr. 19/2019 – RIL	177
Secțiunea 6. Termenele și comunicarea	179
CAPITOLUL X. PROBELE	182
Secțiunea 1. Sarcina probei și sancțiunea neîndeplinirii ei	182
Secțiunea 2. Actele de dispoziție a părților în materie de probațiune	186
Secțiunea 3. Înscrierile	188
Secțiunea 4. Martorii. Declarațiile martorilor	192
Secțiunea 5. Prezumțiile.....	194
5A. Prezumțiile legale	194
5B. Prezumțiile judiciare.....	196
Secțiunea 6. Mijloacele materiale de probă	196
Secțiunea 7. Mărturisirea. Interogatoriul	197
7A. Mărturisirea în contextul răspunderii disciplinare	198
7B. Mărturisirea în contextul răspunderii patrimoniale.....	199
Secțiunea 8. Alte mijloace de probă.....	200
CAPITOLUL XI. ACTELE DE DISPOZIȚIE ALE PĂRȚILOR	201
Secțiunea 1. Considerații generale	201
Secțiunea 2. Locul și rolul art. 38 C. mun. în actualul context legislativ	202
Secțiunea 3. Interpretarea și aplicarea art. 38 C. mun.....	204
Secțiunea 4. Art. 38 C. mun. și actele de dispoziție ale părților, astfel cum sunt reglementate de Codul de procedură civilă.....	206
CAPITOLUL XII. HOTĂRÂREA JUDECĂTOREASCĂ PRIN CARE SE SOLUȚIONEAZĂ ÎN PRIMĂ INSTANȚĂ CONFLICTUL INDIVIDUAL DE MUNCĂ.....	210
Secțiunea 1. Considerații generale	210
Secțiunea 2. Efectele hotărârii judecătorești prin care se soluționează conflictul individual de muncă.....	213
2A. Dezinvestirea instanței	213
2B. Autoritatea de lucru judecat.....	213
2C. Puterea de lucru judecat	216
2D. Autoritatea de lucru judecat și puterea de lucru judecat – analiză coroborată	216
2E. Puterea executorie a hotărârii judecătorești.....	222

2F. Forța probantă a hotărârii judecătorești.....	227
2G. Obligativitatea și opozabilitatea hotărârii.....	229
TITLUL IV. CĂI DE ATAC.....	232
CAPITOLUL I. APELUL.....	232
Secțiunea 1. Noțiune. Caracterele apelului. Tipurile de apel.....	232
Secțiunea 2. Hotărâri care pot fi apelate.....	236
Secțiunea 3. Cererea de apel. Termenul de apel.....	237
Secțiunea 4. Judecata în apel.....	238
CAPITOLUL II. CONTESTAȚIA ÎN ANULARE.....	240
Secțiunea 1. Noțiune. Caracterele contestației în anulare.....	240
Secțiunea 2. Hotărâri care pot fi atacate cu contestație în anulare.....	241
Secțiunea 3. Motivele de contestație și termenele în care pot fi invocate.....	241
Secțiunea 4. Instanța competentă și procedura de soluționare a contestației în anulare.....	243
CAPITOLUL III. REVIZUIREA.....	244
Secțiunea 1. Noțiune. Caracterele revizuirii.....	244
Secțiunea 2. Hotărâri care pot fi revizuite.....	245
Secțiunea 3. Unicitatea căii de atac.....	246
Secțiunea 4. Motivele de revizuire și termenele în care pot fi invocate.....	247
Secțiunea 5. Instanța competentă. Procedura de soluționare a revizuirii.....	254
TITLUL V. EXECUTAREA HOTĂRÂRII JUDECĂTOREȘTI.....	256
CAPITOLUL I. DESPRE EXECUTAREA OBLIGAȚIILOR CONTRACTUALE ÎN ABSENȚA UNEI HOTĂRÂRI JUDECĂTOREȘTI.....	256
Secțiunea 1. <i>Exceptio non adimpleti contractus</i>	257
Secțiunea 2. Punerea în întârziere a debitorului.....	258
CAPITOLUL II. DESPRE EXECUTAREA BENEVOLĂ A HOTĂRÂRII JUDECĂTOREȘTI.....	261
CAPITOLUL III. PUNEREA ÎN EXECUTARE SILITĂ A HOTĂRÂRII PRIMEI INSTANȚE. CONTESTAȚIA LA EXECUTARE. PRESCRIȚIA EXECUTĂRII. ÎNTOARCEREA EXECUTĂRII.....	262
CAPITOLUL IV. PARTICULARITĂȚI ALE PUNERII ÎN EXECUTARE A HOTĂRÂRII JUDECĂTOREȘTI DE PRIMĂ INSTANȚĂ, PRONUNȚATĂ ÎN MATERIE DE RĂSPUNDERE DISCIPLINARĂ.....	266
CAPITOLUL V. PARTICULARITĂȚI ALE EXECUTĂRII DESPĂGUBIRILOR ÎN CONTEXTUL RĂSPUNDERII PATRIMONIALE.....	278
Secțiunea 1. Răspunderea patrimonială a salariatului față de angajator.....	278
Secțiunea 2. Răspunderea patrimonială a angajatorului față de salariat.....	281

CAPITOLUL VI. PARTICULARITĂȚI ALE EXECUTĂRII HOTĂRÂRILOR DE PRIMĂ INSTANȚĂ, PRIN CARE SE STABILESC DREPTURI SALARIALE ȘI DE NATURĂ SALARIALĂ	283
TITLUL VI. DESPRE ADMISIBILITATEA PROCEDURII ORDONANȚEI PREȘEDINȚIALE ÎN CONFLICTELE INDIVIDUALE DE MUNCĂ	285
TITLUL VII. CONCLUZII	290
BIBLIOGRAFIE	293

TITLUL I

Considerații generale privind conflictul individual de muncă

Capitolul I

Jurisdicția muncii

► Secțiunea 1. Scurt istoric

În ultimul secol, jurisdicția² muncii a trecut prin transformări de substanță care au alternat competența de soluționare a conflictelor de muncă între instanțe, „comisiuni” care funcționau într-o formă inedită de „parteneriat public-privat”, „judecătoria de muncă”, organe jurisdicționale integral detașate de noțiunea de judecător, pentru ca, în final, să fie restabilită normalitatea reprezentată de plenitudinea de competență a instanțelor de judecată în soluționarea conflictelor individuale de muncă.

Într-un succint demers istoric³, arătăm că prin *Legea pentru organizarea meseriilor din 1902 (Legea Missir)* s-au înființat comisii de arbitri, a căror competență era să realizeze împăcarea, în caz de conflict, între lucrător și patronul său. Doar în ipoteza în care conflictul nu era stins amiabil, conflictul de muncă era deferit spre soluționare judecătorească de ocol.

A urmat *Legea pentru reglementarea conflictelor colective de muncă din 1920 (Legea Trancu-Iași)*⁴, considerată a fi primul act normativ în domeniul conflictelor de muncă, respectiv *Legea din 1929 asupra contractului de muncă*⁵, potrivit căreia atât conflictele individuale, cât și cele colective de muncă reveneau în competența judecătoriilor de ocol.

*Legea nr. 1316/1931 privind asigurarea plății lucrului efectuat*⁶ reglementează competența de soluționare a unei anumite categorii de litigii⁷ unei „comisiuni arbitrale” înființate pe lângă fiecare judecătorie de ocol urbană, respectiv pe lângă fiecare tribunal, „comisiune” compusă din judecătorul de ocol, ca președinte, și doi membri – unul desemnat de reclamant, iar celălalt desemnat de pârât – aleși „dintre cetățenii localnici care le inspiră încredere și care se bucură de exercițiu tuturor drepturilor civile și politice”, indicându-se

² Etimologic, termenul *jurisdicție* își are originile în cuvintele din limba latină *juris* – *drept*, respectiv *dicere* – *a zice*. Așadar, jurisdicția este *activitatea/demersul de a rosti dreptul*.

³ Pentru o analiză de detaliu a evoluției istorice a reglementării jurisdicției muncii în țara noastră, a se vedea M. Gheorghe, *Căi amiabile de soluționare a conflictelor de muncă*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, pp. 45-75.; A. Țiclea, *Evoluția legislației muncii în spațiul românesc*, în *Revista Dreptul* nr. 4/2021.

⁴ Publicată în M. Of. nr. 122 din 5 septembrie 1920. *Notă cu caracter general*: În prezenta lucrare, la prima menționare a unui act normativ, se vor indica numărul, anul adoptării, titlul complet al acestuia, precum și date referitoare la publicarea sa, urmând ca, în contextul unei menționări ulterioare a aceluiași act normativ, referirea la acesta să se facă doar prin numărul și anul adoptării.

⁵ Publicată în M. Of. nr. 74 din 5 aprilie 1929.

⁶ Publicată în M. Of. nr. 91 din 21 aprilie 1931.

⁷ Prevăzute la art. 1, în limita valorică de la art. 11.

totodată și câte un supleant care să substituie la nevoie titularul⁸. Delegații depuneau un jurământ înainte de exercitarea funcțiunii și, în ceea ce îi privește, era consacrat principiul continuității pentru ipoteza în care judecata se desfășura la mai multe termene. „Comisiunea” era asistată de un grefier delegat de la judecătoria de ocol urbană sau tribunal.

Competența materială a „comisiunii” era stabilită după valoarea litigiului, iar cauzele peste o anumită valoare erau exceptate totuși de la această formă de justiție realizată în „parteneriat public-privat”, în condițiile art. 11.

Potrivit art. 22, hotărârea „comisiunii” era dată „fără drept de opozițiune și fără drept de apel”, fiind deschisă în mod excepțional doar calea de atac a recursului pentru „violare de lege, comisiune esențială, exces de putere și eroare grosieră de fapt și în toate celelalte cazuri prevăzute de art. 30 din legea Curții de Casație și Justiție”.

*Legea nr. 13/1933 pentru înființarea și organizarea jurisdicției muncii*⁹ a reprezentat prima formă de reglementare unitară a jurisdicției muncii din țara noastră, fiind înființate „judecătoriile de muncă” pe lângă Camerele de muncă, cu atribuțiuni atât grațioase, cât și contencioase, având în competență atât conflicte individuale, cât și conflicte colective de muncă, ba chiar și competență în materie penală conexă.

Completul de judecată includea un judecător și doi asesori aleși de părțile din litigiu, însă de pe liste, pe care figurau persoane ce trebuiau să corespundă unor criterii precise¹⁰, care, chiar dacă nu includeau studiile juridice, impuneau o vechime de minimum 1 an în judecătoriile de muncă, deci experiență practică. Asesorii aveau competență doar în conflictele de muncă propriu-zise, nu și în litigiile penale date prin această lege în competența judecătoriilor de muncă. Exista și serviciul de grefă.

Asistăm, așadar, la o continuare a ceea ce am numit justiție în „parteneriat public-privat”, însă și la o accentuare a elementului public în dauna celui privat în ceea ce apreciem a fi o încercare de creștere a calității actului de justiție.

Împotriva hotărârilor judecătoriilor de muncă nu se putea face opoziție, dar se puteau face apel și recurs, după distincțiile din lege.

Credem că nu este lipsit de importanță a preciza că, începând cu această reglementare, este acreditată, cel puțin în formă incipientă, gratuitatea cel puțin parțială a jurisdicției muncii¹¹.

Ulterior anului 1938, instituția asesorilor a fost desființată, iar atribuțiile de jurisdicție a muncii au trecut la organele militare, în condițiile de atunci ale regimurilor autoritare și implicării țării noastre război.

*Legea nr. 711/1946*¹² *privind organizarea jurisdicției muncii* propune o organizare cu totul diferită: se înființează comisii sindicale pentru cercetare și arbitraj care funcționau pe lângă inspectoratele de muncă în comunele urbane, comisii întru totul detașate de noțiunea de instanță judecătorească, compuse dintr-un inspector de muncă, ca președinte, dintr-un delegat din partea sindicatului muncitoresc și dintr-un delegat din partea patronului; în schimb, în comunele rurale, înființate pe lângă judecătoriile de muncă, în rol de președinte întâlnim totuși un magistrat.

Revin, la nivelul tribunalului de muncă, asesorii tehnico-profesionali, care însă, în ciuda similitudinii de denumire cu asesorii la care am făcut referire anterior, intrau în compunerea

⁸ Art. 6 din Legea nr. 1316/1931.

⁹ Publicată în M. Of. nr. 38 din 15 februarie 1933.

¹⁰ Art. 24 din lege.

¹¹ Art. 70 din lege.

¹² Publicată în M. Of. nr. 206 din 6 septembrie 1946.